

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL V

Nr. 22

1

KOLOZSVÁRÉ M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

In acest număr: Criza Ardealului de Octavian Goga; Noapte de vară, Fragment, poezii de Volbură P. iană; Reforma învățământului primar de Octavian Prie; Baba de Ion Gorun; Soluțiile altora de Alexandru Hodoș; Cu ochii spre cer . . . de Ion Balint; Partidul național în Basarabia de D. Iov; Un semnal de alarmă de Moise Nicoară; Gazeta rimată: Fuziunea național-tărănească de Kalman Blumenberg-Blumenblatt; Insemnări: Colaboratorii noștri, O nouă teorie, La Cluj e liniște, Unificarea limbei, Procesul Moja, Prea multă enervare, Costă scump! „România“ în două pagini, Doui scriitori români; etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIATA CUZA VODĂ NO. 16
ABONAMENTUL PE UN AN 300 LEI

Un exemplar 8 Lei

Țara Noastră

Criza Ardealului

S'a vorbit în numărul trecut al revistei noastre de materială și morală a ziarului *Patria* din Cluj.

Organul oficial al partidului național, pornit cu mult alai acum cinci ani, gazeta în ale cărei pagini s'au publicat celebrele injurii la adresa *ciocoilor* dela București și s'a lansat pentru întâia-ooră ura împotriva *regăfenilor*, azi e în pragul falimentului. După o slăbire continuă, subțiindú-se din ce în ce, ajungând în ultimul timp numai la câteva coloane de tipar, obositul instrument al regionalismului politic cade învins și e în doaga morții. Această prăvălire lamentabilă vine să completeze deruta *Gazetei Transilvaniei* dela Brașov, care din adormirea ei a încercat deunăzi să învie din nou, transformată însă într'o obscură fițuică provincială necetită de nimeni.

Dacă am avea de însemnat numai aceste căderi și-atunci ne-am găsi în fața unui fenomen semnificativ, din care s'ar putea trage concluzii hotărâtoare. Faptul că pe suprafața vechiului Ardeal presa de sub oblăduirea comitetului de-o sută s'a evaporat pe toată linia e un elocvent certificat. Chestiunea însă e mai complectă și mult mai largă. Eminenții conducători dela Blăj, se știe, nu s'au mulțumit cu monitoarele de-acasă, ci s'au gândit să descalece la București cu proza lor. Va fi aproape o jumătate de an, de când și-au întemeiat ziarul *România*. V'aduceți aminte, cu câte surle și cimpoaie s'a vestit apariția, care trebuia să constituie un mare eveniment în gazetăria românească. Slove de-o șchioapă anunțau pe pereții Capitalei fericita biruință. Domnul Iuliu Maniu, cu mâna lui, scriind al treilea articol din laborioasa sa viață, a inaugurat primul număr al îndrăznețului organ de luptă. Era, în adevăr, un aspect ciudat, trist și vesel deopotrivă, inoportuna publicație. Oameni străini de tainele condeifului, greoi, prezumțioși, descoperind cu vorbe mari adevăruri banale și asvârlindu-le deaproapelui într'un elan furtunos de retorică primitivă, s'au crezut

datori să facă apel la opinia publică. Pecetea tragi-comică s'a ivit dela început ca un stigmat de naștere. Fără a avea în rândurile lor o personalitate cu orizonturi intelectuale, luându-și aiere grave de reformatori ai gândirii curente, bleștii amatori de ocazie ai călimarei au turnat coloane întregi la gazetă. S'au publicat pagini de-o crâncenă ineptie, crude documente ale diformării de suflet și de minte cu care Budapesta ungaro-semită ne persecută încă. Sinistra pisălogeală, firește, n'a prins. Lumea a refuzat pe deantregul și mentalitate și sintaxă și adjective, tot bagajul întârziatilor luminători priponiți pe malul Dâmboviței. Ziarul *România*, bălăbănindu-se astfel subt stratul gros al indiferenței publice, cu toate infusiunile de energie pompate din vistieria unei generoase fabrici de bere, a murit zilnic și redus la două pagini, inocent și clandestin ca o foarte armenească dela Gherla, își va da azi-măine obștescul sfârșit.

Pe urmă acestor decese continue diverse întrebări dau năvală și cer un răspuns lămuritor.

Cum, — își vor zice unii care s'au obișnuit să identifice Ardealul cu blândul sindriu de-o sută, — cum se poate explica o asemenea metodică înfrângere din toate colțurile? Să fi devenit, oare, în noua configurație de stat patrimoniul de peste munți așa de puțin interesant, încât glasul lui să amuțească dintr'odată și să se contopească fără nici o protestare cu corul honigmanilor dela București? Vechile îndeletniciri intelectuale ale transilvănenilor de baștină, spiritul onest și temeinic al cărturării de odinioară, nu mai au nici un cuvânt de spus? E o eclipsă dureroasă la mijloc, o fază de evoluție nouă sau o evidentă probă de inferioritate? În ori-ce caz, cum se face, că acest partid național, care se prezintă lumii ca unicul depozitar al ardelenismului tradițional, se găsește într'o astfel de penibilități paupertate de inteligență față cu trecutul. Și dacă la cinci ani după unire o acută criză cerebrală s'a declarat la executorii testamentari ai lui Simeon Bărnuțiu, care sunt pricinile nemiluitei maladii din tabăra fraților noștri?

Tot atâtea puncte de întrebare care taie adânc și sunt perfect legitime.

Să ne înțelegem.

Contopirea granițelor a avut, de sigur, urmări pentru structura particulară a intelectualității ardelenice. Centrul de greutate al culturii românești fiind în vechiul Regat, toate regiunile alipite s'au îndreptat în mod firesc spre această matcă proaspătă. A intervenit o ușoară depreciere a valorilor locale în împrejurările schimbate. Radiațiunea dela centru mai puternică a întunecat candelule aprinse la periferii. București, ca ori-ce capitală, și-a început opera de absorbire a energiilor. Valul unificării sufletești s'a pornit impetuos cu transformările lui de fiecare c'ia. Ardealul, trezindu-se peste noapte în fața acestei presiuni formidabile s'a tulburat, se 'nțelege, în echilibrul aș zărilor lui de demult. S'a produs o agitație vie, s'au revoluționat celulele desrobite și-o elaborare pripită s'a înjghebat în toate unghiurile. Ca o consecință a acestui sbucium s'au ivit fenomene de oboseală aparentă, mo-

mente de slăbiciune trecătoare ca în toate alergările spre culme. Este necontestabil o criză a Ardealului, dar e o criză de creștere, o sporire tuniultuoasă de forțe creatoare. În această goană precipitată la fiecare pas, impulsurile din vechime nu s'au pierdut, calitățile native sunt în plină dezvoltare și rezervoriul nostru de energii e într'o acumulare neconținută.

Ei bine, veți zice, dacă e așa, atunci de ce moare *Patria* la Cluj, *Gazeta Transilvaniei* la Brașov și *România* la București? De ce se sting organele partidului național, ca niște opaițe neputincioase la lumina becurilor electrice? De ce iroseala asta descurajatoare?

Răspunsul e foarte simplu! Iată-l: mor, fiindcă nu reprezintă Ardealul, după-cum gătejele uscate dela marginea unei păduri nu reprezintă seva de viață a codrului secular. Mor pe rând soliile domnului Iuliu Maniu, fiindcă rostul lor pe lume nu e decât o manifestare postumă a trecutului care nu mai este, un anahronism destinat să piară. În goana actualității, organismul eliminează tot ce nu se poate adapta nevoilor prezentului, tot ce este rest inutil al stărilor de demult. Avem deci, la dreptul vorbind, nu o criză a Ardealului, ci o criză a falșului ardelenism care nu poate intra în făgașul vremilor schimbate, tocmai fiindcă e produsul unor factori de existență doborâți și ei. Procesul implacabil al evoluției cere victime. E câmpul plin dinaintea noastră și hecatomba sporește. S'au sdrobotit reputații politice, teorii și gazete. În acest cimitir se adună toate gloriile răposate, tot ce actualitatea refuză. Dincolo însă de bariera morții, strigă neastîmpărul sănătății active și robuste. Confirmarea acestui adevăr noi o vedem la fie-ce pas în toate domeniile. În materie de presă, bunăoară, ne lămurește propriul nostru exemplu, limpede și absolut edificator: în vreme ce gazetele de mare aparat ale domnilor Vaida-Maniu se cufundă în neant, această revistă, pornind din acelaș Cluj al părăgînirii bunilor noștri adversari, își face drum și pe linia vastă dintre Oradea-Mare și Cetatea-albă duce pretutindeni un strop de viață fecundă...

Există, știu, un refugiu și o consolare pe seama exigențelor de tipar ale pomeniților îndrumători politici: iau de braț pe Kalman Blumenberg și-l conjură să le facă el gazeta, exact după chipul și asemănarea ideilor lui Bărnuțiu și Papiu Ilarian.

Foarte bine! N'avem nimic de zis!

Incontestabil că tovarășia asta își are avantajile ei, ceia-ce însă pe noi nu ne dispensează de-a merge înainte, socotind că suntem cei cari ducem mai departe un fir istoric și că, chiar, fără binecuvântarea trinității Honigman-Figure-Miereanu, vom isbuti să reabilităm Ardealul, adevăratul Ardeal!

OCTAVIAN GOGA

Noapte de vară

In crengi s'adună
Luciri de lună
Surâzătoare.
Ascunse 'n ramuri
Dorm multe neamuri
De zburătoare.

In iarba mică
Greu măruț pică
Lăsându-și creanga.
In noapte lină
La vad suspină
Duios talanga.

O stea aprinsă
Ușor desprinsă
Din cer coboară.
Și 'ncet se lasă
Pe-un vârful de casă
Jos lângă moară.

Un car de muncă
Spre sat din luncă
Cu fân pornește.
Din toată firea,
Nemărginirea
In mine crește...

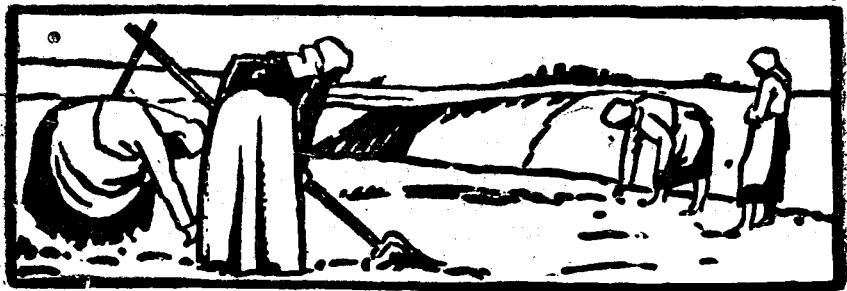
VOLBURĂ POIANĂ

Fragment

În licăriri de stele cu adieri de vânt
Coboară infinitul din larguri de pământ.
Și cum tresare 'n noapte frunzișul din grădină
De fiecare creangă un cântec se anină.
Pe-o bancă solitară ascunsă 'ntr'un ungher
Iubirea 'naltă viață dela pământ la cer.
Se strâng îndrăgostiții cu brațe 'ngemănite
Aud în taina nopții cum inima le bate.
Adăpostit în umbră amorul lumii orb
Îi leagă cu săruturi când sufletele 'și sorb.
Iar luna, vrăjitoarea, svârlind în ei zăpadă
Din crengi în crengi tăcută se suie ca să-i vadă.

VOLBURĂ POIANĂ

Reforma învățământului primar

— Notițe pe marginea unui proiect de lege —

Citesc proiectul de lege al dlui dr. C. Anghelescu și e departe de mine intenția de a intra într'o discuție amănunțită, deși material pentru asemenea discuție ar fi.

Mă simt totuși dator să fac câteva observații, căci nu poate fi pentru nimeni indiferent, dacă noile noastre legi de organizare sunt în raza aspirațiilor naționale sau nu.

Se tot vorbește, că *unificarea legislativă* o să fie o operă de eclecticism. Va intra în fiecare lege nouă de organizare tot ceea ce s'a dovedit bun și practic dincolo și dincoace de Carpați. Din patru sisteme de organizare, câte s'au găsit în cele patru provincii ale statului unitar român, se va face unul combinat din toate și pe urmă o să zidim aici o Românie, de care să se ducă vestea.

Dar și în punctul acesta, ca în multe altele, așteptările noastre s'au dovedit a fi fost zadarnice. În întreg proiectul de față nu găsesc o singură indicație, care să ne îndreptățască a crede, că la elaborarea lui și-a dat și Ardealul contribuția sa, bazată pe o evoluție seculară școlară și pe o experiență multilaterală în punctul acesta. Dimpotrivă, proiectul conține câteva dispoziții cari față de școala din Ardeal constituie un regretabil regres, iar altele resuscitează întocmiri pe cari legislația de dincoace de mult le-a aruncat în camera de vechituri netrebnice și anticulturale.

Noi cei din Ardeal suntem pe terenul școlar destul de avansați și nu se cade a ne reîntoarce la situații, pe cari stăruința înaintașilor noștri de mult le-a lichidat. Orice proiect școlar, care se pune astăzi sau se va pune în viitor, va trebui să înceapă dela maximul de progres, avânt sau aspirațiune. La situații anacronice, fie în Ardeal, în Bucovina sau vechiul Regat, nu se mai poate întoarce nimeni.

Dar pe noi ne mai interesează o lature a chestiunii. Oricare:

lege trebuie să dea din drum anumite obstacole, să lichideze situații nelămurite, să pregătească un teren pentru o așezare nouă și conformă cu așteptările generale.

Sunt în legătură cu școala o mulțime de probleme, cari trebuiesc mai întâi lichidate, dacă vrei să ai situația clară și să poți clădi liniștit. Avem aici școli profesionale; avem de deslegat chestiunea școlilor și a problemei minoritare, chestiunea școlilor comunale, a școlilor particulare, cu drept de publicitate sau fără de el. Afară de aceste mai sunt chestiuni de administrație școlară, cari la noi au altă față. E descentralizarea administrativă și situația personalului administrativ.

Privind din acest punct de vedere întreaga chestiune, ținem să amintim, că felul cum a pus aceste probleme d. P. P. Negulescu, fostul ministru al Instrucțiunii, a fost mai corespunzător, intenționând a deslega chestiunea administrației școlare mai întâi, ca în cadrele aceleia să așeze pe urmă școala cu toată ființa sa.

Dar să facem câteva spicuiuri.

Avem credința că sunt zadarnice eforturile cari cearcă să reintroducă la noi vechiul sistem *protecționist*, lichidat de mult.

Câteva exemple :

Articolul 115. face următoarele categorii de învățători.

Învățătorii *titulari* sunt: provizori, definitivi, înaintași de gr. II., înaintași de gr. I.

Învățătorii *suplinitori*: stagiași și ajutori.

Cei titulari înaintează dintr-o categorie într-alta la răstimpuri de trei și șase ani și în baza unui examen de fiecare înaintare. Așadar pentru a ajunge învățător de gr. I. îți trebuiesc 12 ani și trei examene la *comisii speciale*.

Să stabilim un lucru. Pregătirea învățătorilor trebuie să fie uniformă, ca după trecerea examenelor reglementare să li se asigure drepturi egale și retribuțiuni uniforme.

Până când această pregătire *nu* este uniformă, se poate admite ca cei cu pregătire inferioară să-și întrească cunoștințele până la gradul cerut de regulamente, dar nu la comisii speciale, ci la cele regulate, care se constituie la fiecare școală normală din profesorii acelei școli. Fiecare candidat este obligat a face aceste examene la școala, unde și-a terminat studiile.

Tot ce e mai mult devine protecționism. Iar inaugurarea unui astfel de sistem este cel puțin pentru Transilvania inoportun și zadarnic. Un singur *tablou de merit* poate fi admis, acela care se bazează pe activitatea școlară și extrașcolară (dar strict legată de școală) a învățătorului. Examenele dela comisii speciale, aceste periculoase și suspecte formalități nu pot nici să figureze în tabloul de merit, cu atât mai puțin pot fi menținute.

Activitatea, destoinicia și râvna învățătorului o vor constata organele în drept, o vor verifica conferințele învățătoresci (cele mai bune ocazii de autocontrol și autocultivare pentru învățători) iar ministerul va ști să o retribue după merit.

Am mulțumirea că asupra acestei chestiuni am mai stăruit odată, când era vorba de unificarea salariilor învățătoresți. S'a cerut atunci ca toți învățătorii din Transilvania să facă examenele la cari erau supuși învățătorii din vechiul Regat, conform sistemului de salarizare și înaintare de acolo.

Transilvania neavând examenele de „definitiv“ de „înaintare pe loc“, și mai ales făcându-se deosebire între învățător „urban“ și „rural“, se cerea să se introducă și dincoace aceste examene, barem de formă.

M'am opus, fiindcă peste sistemul acesta protecționist la noi de mult s'a trecut la ordinea zilei, iar ca să introducem un examen de formă, nu o țineam de compatibil cu demnitatea învățământului. Atunci s'a recunoscut echitatea punctului meu de vedere.

Recunosc că în cadrele personalului unei instituții nici talentul nici energiile nu sunt egale. Aceste au cerut întotdeauna să fie considerate în mod special.

Statul are însă alte posibilități de a considera de fapt aceste prestațiuni, decât a le face loc în sarcina sacrificării unui sistem de egală considerațiune pentru toți. Căci celui care se dovedește a fi un bun gospodar și scrupulos administrator i se face loc în administrația școalei, cel care se preocupă de problemele educației și ale școalei în special, poate primi ajutor pentru a-și continua studiile în vederea unei catrede de profesor, sau i se dă o mislune specială, sau i se facilitează editarea de cărți — sunt atâtea mijloace și căi. Principiul egalității de drept muncă și retribuțiune nu poate fi jertfit pentru nimeni și nimic în lume.

Pe cât mi se pare de inoportun și de primejdios sistemul protecționist, favorizat de sus, pe atât de nevrednic și înjositor este *parvenitismul* urnit de jos. Căci ce altceva urmărește cap. IX din proiect — *distincțiuni și recompense* — dacă nu încurajarea oamenilor de a *ajunge cu orice preț* la decorațiuni (adrese de mulțumire, răsplata muncii pentru învățământ (cl III, II, I) și gradații de merit (25% la ultima leafă de bază).

Zic: cu orice preț, fiindcă meritul omului este o chestiune de *apreciere*. Ceeace pentru unul este merit, pentru celalalt poate fi motiv de cercetare disciplinară — cu un pic de bunăvoință. Capitolul acesta deci apelează la instinctele oamenilor, ca la un moment dat să-și afișeze meritele existente și închiphuite și să se prezinte pentru a li se lichida contra valoarea conform paragrafului.

În realitate este iarăși protecționismul, care cearcă să ridice pe unii, să le dea gradația a cincina în baza unor *servicii speciale*, stărnind proteste și nemulțumiri la ceilalți, poate cu adevărat merituoși, cari având alte convingeri politice, sunt nevoiți a privi cum trec pe dinaintea lor toți ariviștii pentru a-și ridica răsplata unei munci bine dubitate pentru asemenea oameni. Distribuirea distincțiunilor a fost întotdeauna la discreția guvernelor, cari dacă au fost generoase din când în când cu oameni apolitici, în tot cazul n'au cruțat distincțiunile când era vorba de oamenii lor. Chestiunea se poate deci mântui

și fără a fi înarticulată în corpul unei legi. Căci dacă vre-un regim nu va vrea să-ți recunoască meritele zadarnic va fi paragraful acesta în lege, iar dacă va veni în guvern care să-ți aprecieze meritele inexistente, te va decora și fără acest articol și încă cu alte ordine mai sclipitoare decât cele înșirate acolo.

În cât privește gradația de merit acordată preafiericiților protejați este deadreptul revoltătoare. În școala primară sunt numai învățători egal îndatorați și egal retribuți. Tot ce se dă la unul e drept să se dea și celuilalt. A face distincțiunea pe care o face legea de față, că în școală există învățători cari fac *mai mult* decât datoria și se ridică peste ceilalți, încât merită și trebuie să fie special remunerăți din partea statului, este pur și simplu încercare de a introduce germeul discordiei eterne între învățători.

Legea nu poate admite altceva în școală, decât învățători cari își fac deopotrivă și amăsurat regulamentelor, datoria. — Celce face mai puțin cade în cazul unei cercetări disciplinare, celce face mai mult își va avea mulțumirea în conștiința datoriei împlinite, iar în cazuri vrednice de apreciere specială, ministerul găsește mijloacele și pentru aceasta. În tot cazul însă ea nu se va face favorizând pe unul în sarcina celorlalți și nici în cadrele date ale retribuțiunii lor regulate.

Al treilea caz este concepția ciudată de a susține școala de stat cu ajutorul comunelor. Statul plătește personalul didactic, iar comuna dă zidirea, aranjamentul, încălzitul, curățitul și reparațiile.

Această dispoziție, pentru noi cei din Ardeal reprezintă un regres, căci aici de mult s'a trecut peste acest punct de vedere, dupăce s'au convins radical oamenii, că e o dispoziție anticulturală, care nu va ridica nici odată școala. În locul acestora este a se enunța principiul: *școala de stat o întreține integral statul.*

Din momentul, când statul s'a hotărât să țină el exclusiv școala a luat în Ardeal învățământul acel avânt care a lăsat urme simțite de cultură poporală. A fost un fericit moment, ca statul să devină exclusivul stăpân și îndrumător al culturii naționale, ridicând și în satele cele mai ascunse adevărate palate pentru învățământ.

Dar să ne aducem bine aminte, care a fost cauza tuturor nemulțumirilor și mai ales a stagnării învățământului în atâtea comune din Ardeal? Oare nu era veșnica ceartă între preot, învățător și popor pentru întreținerea școlii confessionale? Oare nu mizeriile aceste erau motivul de nu se găsea învățător, care să se încumete a merge la fața locului, fiindcă iarna, când se face adevărata școală, trebuia să fie ținută închisă, niciodată nu era combustibil, învățătorul mătura în sala de învățământ, el făcea focul, el tăia lemnele... Sau voiți să vedeți iarăși copiii venind cu câte un butuc subsuoară pentru soba școlară?... De situații de acestea ne povestesc bătrânii astăzi, cum făceau ei o asemenea școală, înainte de anul 1848.

Ca un puternic factor cultural ni se prezintă în proiect și *comitetele școlare*. Iată ce spune proiectul:

„*Toate cheltuelile școlare — în afară de plata personalului didactic — sunt în sarcina comunelor, cari le efectuează prin comitetele școlare.*”

„Tab'ourile cu.nouile creațiuni (de școale) se vor comunica comitetelor școlare. Aceste vor lua măsuri, că organele în drept (comuna) să dea sumele necesare pentru nouile creațiuni și dotări“.

„Reparația localurilor școlare, a locuinții directorului școlii precum și reparația mobilierului se vor face de comitetul școlar“.

„Când va fi nevoie se vor înființa comitete de construcție, pentru construirea localurilor de școale, cari pot lucra singure sau în unire cu comitetele școlare“.

„Comitetul școlar comunal și comitetul școlar județan din inițiativa lor proprie sau din inițiativa comitetelor școlare rurale sau urbane, decid în fiecare an localurile de școală, cari trebuie să fie construite, complectate, prefăcute sau înzestrate“.

„Comitetele școlare comunale sunt datoare, ca în termen de trei luni să găsească terenul, pe care se va zidi școala“.

„Comitetul școlar prevede în bugetul său sumele necesare pentru procurarea cărților (bibliotecii)“.

„Comunele vor organiza serviciul medical școlar prin comitetele școlare“.

Chestiunea e, ce se întâmplă dacă aceste comitete nu-și fac datoria prescrisă în lege? Sau mai precis, ce va fi dacă însărcinările aceste le găsește comitetul prea mari, pentru a le putea îndeplini? Cari sancțiunile și cum se pot aplica ele unei corporațiuni care îndeplinește un oficiu onorific? Cari sunt drepturile și angajamentele directorului școlar în comitet, omul cel mai interesat și cel mai mult responsabil ministerului? Noi cei cari cunoaștem torturile construcțiilor școlare și întreținerea aceloră cu ajutorul eforturilor școlare nu suntem de loc încântați de sistemul acesta, inaugurat cu putere de lege.

Mai având în vedere, că tocmai comunele cele mai sărace și cele mai puțin populate sunt acele cari suferă depe urma lipsei de construcție școlară, că acestea nu au nici astăzi, cum nu vor avea nici mâine mijloacele de a construi școale oricât ar porunci ministerul ca toate cheltuelile construcției să cadă în sarcina comunei, — rămâne pentru noi trista perspectivă, ca acestea să stea și pe mai departe fără școală, angajându-se de pe acum la o polemică steapă și inutilă a organelor școlare pentru a scăpa de sarcinile unei clădiri. Nu așa nu se va face școala în țara românească. Moșii noștri de pildă, pentru cari am luat odinioară strașnice măsuri, ca să le facem mai ușor accesul la carte, prin întemeierea școlilor în diferite crânguri de sate muntene, vor rămânea în întunericul în care i-a lăsat statul unguresc.

Școală, cultură și civilizație europeană se va face atunci, când statul va fi cel ce plătește pe învățător și tot el va construi localuri moderne de școli și va întreține conform necesităților. Cred că luând în considerare că ce se face acum cu lemnele din pădurile statului pentru asemenea scopuri, cu incasările cari amărăsc pe oameni, cu construcțiile neavizate făcute în ciacă, s'ar putea face alte zidiri și altcum înzestrate, din partea statului.

Dintre celelalte chestiuni pe cari le ridică proiectul vor releva numai una.

Articolul 62 spune că anul școlar la școalele primare începe la 15 Septembrie și se încheie la 10 Iulie. Această dispoziție nu se va putea executa. Căci dacă înțelegem ca anul școlar se înceapă în Septembrie, deloc nu-i vedem rezonul, ca să se încheie în 10 Iulie. Într-o țară agricolă cum suntem noi, învățământul primar se face după-ace a încetat munca câmpului și până la începerea lucrului de vară. Proiectul ar trebui să țină seama, că băiatul agricultorului este nu numai elevul școlii primare, ci și un indispensabil ajutor al tatălui său. Iar lucrul este în toi la jumătate lui Iunie, când trebuie să înceteze școala.

Aceeaș observație o am și față de școlile urbane și chiar medii și secundare, cari dau procentul cel mai mare de copii de agricultori; ministerul să nu uite că aceștia sunt nerăbdător așteptați acasă, ca să fie de ajutor părinților la agricultură.

Dar dacă școala la crașe poate să țină ceva mai mult ca la sate, nu se poate admite ca ea să devină izvor de veșnică nemulțumire și vexațiune pentru popor.

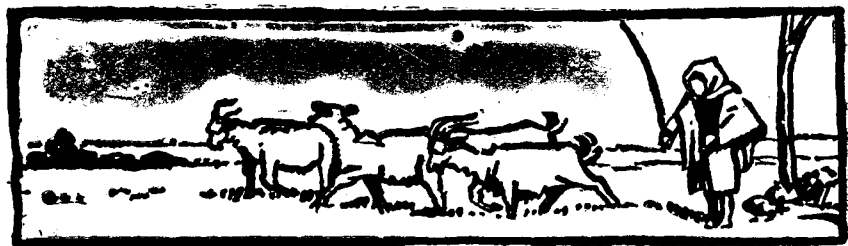
Ca încheiere iată ce spune o statistică comparativă, în ceea ce privește starea culturală a țărilor din 1914.

Din 1000 locuitori s'au găsit la cel din urmă recensământ următorul număr de analfabeți: În Germania: 02; Danemarca 2; Suedia 2,6; Elveția 5; Marea Britanie 10; Olanda 14; Franța 35; Belgia 85; Statele unite 107; Grecia 300; Italia 307; Austria 356; Ungaria 475; Serbia 496; Rusia 617; România 645; Spania 681 și Portugalia 786.

Va să zică România a fost al treilea stat dela coadă în 1914, ceea ce înseamnă că de atunci probabil că a ajuns să încheie tabloul de mai sus, atât de instructiv pentru toată lumea.

Am convingerea, că principii le de reformă ale învățământului puse la baza noiei legi nu vor putea mântui situația nenorocită în care se sbate școala românească de astăzi, cu atât mai puțin vor putea deschide noul drum al progresului și al avântului pe care îl dorim cu toții.

OCTAVIAN PRIE

B A B A

Ce este cusur și ce este calitate?... Întorcându-se iarăș nițel cam târziu acasă, Iorgu Bălănel, funcționar la Creditul sericicol, se gândește poate pentru a o sută oară la această îndrăcită problemă, și nu știe cum să o rezolve. El are reputație de om hazliu, mucalit, și de aceea prietenii țin la dânsul, — dar îl și țin uneori peste orce măsură la pahare; ce folos! nevasta îl ține de rău, tot din pricina asta!...

Ei, cum vine treaba?... În mintea cam cețoasă a întârziatului iar nu se potrivesc lucrurile, măcar că știe bine cum uneori, în clipe de limpezeală, i se lămurește răspunsul la întrebarea asta în chip destul de firesc. Acum însă nu și nu. Era caracterul său, temperamentul lui, fericit sau nefericit, norocos sau nenorocos?... Da, ziceau prietenii; nu, zicea nevasta. Fericit, norocos! afirmau cei dintâi, — din contra! stăruia a doua.

Hm, — ei, Iorgu Bălănel, ar fi ieșit mai la urmă cumva din această dilemă, dacă nu în teorie, măcar în practică; — dar, mai era una.

Este oare un cusur sau o calitate ca să fie cineva... temător? Adică să nu fie tocmai așa încrezător, să mai caute să se încredințeze și cu ochii despre lucrurile cari îl interesează, pe cari, chipurile, ar vrea să le știe cu bună seamă într'un fel și feriască Dumnezeu nu într'altul?... Acuma înțelege oricine de ce e vorba.

Ei, asta ce era? Cusur sau calitate?... N'a ajuns omul să mai adânciască de astă dată și această a doua întrebare, căci iată-l înaintea locuinței sale din fundătura Amurgului.

Felinarele pe-acea sunt rare; tocmai dela zece pași în sus își aruncă unul licăreala șovăitoare încoace, — iar în jos abia dacă se mai zărește altul. O adiere ușoară pune umbra copacului din drum între lumina felinarului și ochii omului, tocmai în clipa când să intre pe poartă; tresare, ca și când l-ar fi cuprins deodată un întuneric nepătruns în care n'ar mai fi știut să-și găsiască drumul. Dar umbra se

plecă încetinel iar în partea cealaltă, și flacăra felinarului dete iar un slab lustru gălbui ferestrelor geamlăcului.

Ușa aici era descuiată, ca de obicei. Iorgu intră binișor și se îndreptă spre iatac. Nevastă-sa făcea, se vede, pe supărata; era cu neputință să se fi și culcat de-abinelea; târziu era, târziu pentru masă, dar pentru culcare era încă de vreme.

— A pândit când viu și a stins toate lămpile, — își zise domnul Bălănel, iertător cum trebuie să fie un om care se știe el însuși în vină. Dar când dete să deschidă ușa iatacului și o găsi, pe asta, încuiată, începu să-și mai piardă din filosofie.

Toate odăile locuinței soților Bălănel erau trei; ca să ajungi în sofragerie trebuia, de aci, ori să treci prin iatac, ori să dai prin curte. După ce bătu zadarnic de câteva ori la ușa iatacului, domnu Bălănel, de necaz, își zise că n'are să mai treacă deci în sofragerie, ci are să se întindă dincolo, în salon, pe canapea, și să aștepte acolo evenimentele.

Intrând întoarse cu zgomot cheia în ușă, odată într'o parte apoi în cealaltă, ca să audă nevastă-sa și să vină, poate, să se încredințeze dacă o încuiase cu adevărat. Dar șiretlicul nu prinse. Nimic nu se mișcă în casă.

Nimic?... De pe canapea, unde se trântise, Iorgu întinse urechea... Nu erau astea șoaapte? un chicotit ușor?... un scârțâit de ușă?... Par'că veniau de-afară, par'că se auziau din curte... Dar nu, nu se poate, din casă trebuiau să vie, firește, — de unde să se audă?

Iorgu se ridică binișor și duse mâna la piept ca și de frică să nu-l trădeze sgomotul bătailor inimii. În sală, țrăse iar cu urechea; nu se mai auzia nimic. Dar de odată o umbră pare-că străbătu curtea cu iuțea fulgerului și fără un sgomot, ca și când ar fi plutit în aer. Repede Iorgu se întoarse la fereastra din spre stradă a salonului și deschise ochii cât ce putu, ca și când astfel ar fi pătruns mai bine prin noaptea abia luminată de afară.

Pe stradă, nimeni. Dar uite, ce-i asta? Când venise acasă nu băgase de seamă la bolovanul de lângă poartă, rămas acolo cine știe cum și cine știe de când, și pe care venea uneori să ațipească sergentul de noapte. Acuma însă iată, vedea, vedea bine, o babă sgulită acolo și par'că ferindu-se să n'o vadă cineva de pe fereastră. Da, o babă trebuie să fie, — uite-i broboada, rochia, — ș'apoi numai babele stau așa sgulite....

Iorgu răsufliă oarecum ușurat; ar fi putut să fie ceva mai rău... Dar, totuși.. Ce căuta baba acolo? Ce căutase în casă? Căci fără îndoială în casă fusese, din casă ieșise... Ce poate să caute o babă, seara târziu, într'o casă unde e nevastă tânără, frumoasă?...

Scrâșnind, d. Bălănel se strecură afară în curte, apoi în stradă. Felinarul din susul stradei tot mai licăria, — dar pe piatra de lângă poartă nu se întindea de cât propria umbră a omului.

— Aide, am avut o vedenie, își zise și se întoarse.

În salon ceva îl ispiti să se mai uite odată... Baba era iar acolo! Și clătina din cap par'c'ar fi zis:

— Aide, aide, n'ai să pui tu mâna pe mine...

Dl. Bălănel deschise odată fără veste, fereastra, și se plecă afară... Odată, în aceeaș clipă, se făcu nevăzută și baba.

Acum, luna se ridică de după un coperiș de casă, departe; piatra se arată albă, nevinovată, par'c'ar fi zis: — „Eu, nu știu, n'am văzut nimica“...

— Ce prostie!... — Iorgu se întinse iar pe canapea, și căuta să-și dea gândurilor altă îndrumare.

* * *

...Dar stai, frate. De trei ori trebuie cercetate lucrurile acestea, căci sunt farmece, și trebuie să te dai după rostul lor... Ei vezi, nu era așa?...

Acum dl. Bălănel se ridică ușor ca un fulg de pe canapea, și nici nu mai are nevoie să deschidă ușile ca să iasă în stradă; a căpătat o putere diavolească... Firește, iată baba pe piatră — a treia oară nu se mai face nevăzut diavolul.

Ascultă acuma și chicotitul de adineaori... — Tu ai fost, drace? — Eu, dragă domnule. — Și ce cauți aici la poarta mea? — Păzesc. — Ce? — Treaba mea.

Dl. Bălănel se gândește: — Da'dacă te-aș pune eu să păzești ce știu, ceva de ce-mi arde mie?... I-a ghicit gândul baba și-i răspunde: — Păzesc, da' trebuie să-mi dai simbria. — Ce?

Baba chicotește și tace. Știe domnul Bălănel prea bine care e simbria diavolului, — fiindcă și diavolul știe prea bine ce poate avea mai prețios gânghania asta de om, așa de bine înzestrată cu unele, și așa de mândră cu altele... Dar ce n'ar da omul...

Se oprește însă domnul Bălănel și se lovește cu palma peste frunte: — Bine, ci de om face târgul, de unde știu eu că stai să păzești, și să nu mă tragi pe sfoară?...

— Apoi vezi asta e: Trebuie să vii în totdeauna să vezi și să te încredințezi că păzesc... Aicea-i toată șiretenia.

* * *

A chicotit baba odată și i-a dat domnului Bălănel un brânci, cât... — s'a trezit jos pe covor, lângă canapea.

S'a ridicat greoi și-a pipăit oasele... Toate erau la locul lor. Fruntea-i n'avea nici un cucui. Numai mîntea-i era mai bogată cu o învățatură.

ION GORUN

Soluțiile altora

— Partidele politice și problema minorităților —

Problema minorităților a fost aruncată din nou pentru câțva timp în atenția publicului dela noi. Mai întâi, într'o măsură mai mică, prin conferința dlui Iuliu Maniu, rostită deunăzi la „Institutul social“. Exhițiunile oratorice ale șefului partidului național nu ofere niciodată o prea bogată temă pentru discuțiuni contradictorii. Lipsite de orice s'rălucire în formă și goale cu totul de idei, în prudenta lor înlănțuire de constatări banale, dizertațiile necristalizate asupra unor greoaie locuri comune nu conțin nici o sămânță de vorbă și nu pot răscoli nici un răsunset.

Corul de laude superlative al presei din strada Sărindar, la care s'a adăugat micul solo de voce răgușită al *Patriei* dela Cluj, n'a reușit să inducă în eroare pe nimeni. Legenda celui mai competent om politic din România-întregită, singurul care e în stare să armonizeze interesele românești cu năzuințele maghiarilor și germanilor de dincoace de Carpați, s'a evaporat în mai puțin de douăzeci și patru de ore. Toate legendele se nasc, trăiesc și se perpetuiază din tinevoitoarea ignoranță a celor mulți. Di Iuliu Maniu a săvârșit mai întâi eroarea de a-și ține conferința. La o asemenea imprudență s'a mai adăugat încă una. Conferința a fost publicată în ziarul *România*. Această fericită împrejurare ne permite acum să urmărim fără multă osteneală sforțările cerebrale ale cunoscutului gânditor politic dela Bădăcini, departe de gesturile sale de neobosit dansator pe sârmă și de vocea sa antipatică de bătrân tenor ieșit la pensie. Di Iuliu Maniu are specialitatea elaborației cu trudă și a lozincelor vapoaze. În douăzeci de ani de activitate publică a scris, după știința noastră și a bibliotecarilor dela „Academia română“, tocmai patru articole de gazetă.

Dizertația de deunăzi dela „Fundăția Carol“ a stat pe șantier o epocă de gestațiune care a durat trei ani... Ah! și cel puțin dacă această prelungă lăuzie spirițuală ar fi răzbunată printr'o cugetare profundă, prin dovada unor cunoștiințe acumulate, printr'un stil de o sculpturală arhitectură! Dacă dl Iuliu Maniu ar descoperi, în acest răgaz considerabil, un nou sistem de gândire, dacă s'ar îndopa cu o erudiție, la urma urmelor chiar inutilă, dacă, însfârșit, s'ar plimba prin casă, ca odinioară Gustave Flaubert, recitându-și frazele cu glas tare, șlefuiindu-le, cioplindu-le, desăvârșindu-le. Dar nu. Fostul președinte al Consiliului dirigent nu e nici sclavul reflexiunilor îndărătnice, nici pătimașul rafturilor cu cărți, nici meșterul scrisului românesc. El operează cu un material mai simplu. Am vorbit cândva despre soluțiile economice ale dlui Iuliu Maniu, înfățișate cetățenilor Capitalei acum câteva luni într'o formidabilă întrunire ținută în casele dlui Chiriță Vasilescu, fruntaș din culoarea de Albastru. În cuvinte foarte simple, aproape lapidare, șeful dlui Romulus Boilă își expunea asifel programul său, cu următoarele puncte cardinale: 1) dreptate socială, 2) solidaritate națională 3) democrație fără șovăire și 4) naționalism fără șovinism. Un soi de adorabil și important „n'ar fi rău să fie bine“, cu care, nu mai încapă îndoială, se pot tămădui toate boalele veacurilor viitoare...

Dl Iuliu Maniu aplică acelaș rețetă și la problema minorităților. Democrația se arată a fi și aici fără șovăire și naționalismul se cere pe el însuș fără șovinism. Dl Iuliu Maniu binevoiește să recunoască în fine că România e un stat național și conchide, după o matură ezitare, că limba oficială a țării n'are cum să fie alta decât cea românească. Dar, pentru a contrabalansa cu șiretenie efectul acestor îndrăsnețe proclamațiuni patriotice, dumnezeului adaugă imediat că e dispus să acorde și cetățenilor de altă naționalitate dreptul de a tipări gazete și libertatea de a ține întruniri. La 1 Decembrie 1818, dl Iuliu Maniu fusese mai precis. În acea memorabilă zi, — când au năvălit din toate părțile Ardealului și Banatului o sută de mii de țărani pe jos, în căruțe și pe acoperișurile vagoanelor, la Alba-Iulia, — într'o umbroasă și rău mirositoare cameră de hotel, contemplând ca un motiv de inspirație fundul unui lighian de porțelan, dl Iuliu Maniu așeza pe hârtie cu ajutorul dlui Vasile Goldiș (singur n'ar fi isprăvit poate nici până acum) faimosul paragraf privitor la drepturile popoarelor conlocuitoare. Am reprodus și altă dată acest angajament de guvernare al partidului național, dovedind absurditatea sa politică. Il mai transcriem odată, având convingerea că numai repetând anumite fapte ale trecutului le putem fixa definitiv în memoria contemporanilor. Zilele noastre se scurg într'o epocă grăbită. Trăim și uităm foarte repede. Spunea, prin urmare, hotărârea dela Alba-Iulia: — „Deplină libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa proprie prin indivizi din sânul său și fiecare popor va primi drept de reprezentațiune în Corpurile legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc“.

Noi am tradus, cum nu se poate mai firesc aceste făgăduieli. A acorda *fiecărui popor* — (însăș această expresie e nepotrivită pentru a indica frânturile de naționalități cari locuiesc pe pământul Ardealului și Banatului) — a-i acorda, ziceam, dreptul de a avea școala, administrația și justiția sa *proprie*, pe cari să și le conducă în limba sa și prin indivizi aleși din sânul său, ba a garanta și un drept de reprezentare la *guvernarea țării* în proporție cu numărul populației — (cu alte cuvinte cel puțin două locuri pe banca ministerială) — însemnează a proclama pur și simplu: *deplina libertate națională*, adică dreptul de autoguvernare, cu teritoriul propriu, un adevărat stat în stat. Așa pricepuse toată lumea care n'a pierdut cu desăvârșire simțul de a cântări cuvintele după înțelesul lor. Singura parte interesantă din conferința dlui Iuliu Maniu ar fi fost deci aceea care ar fi dat oarecari lămuriri în această privință: se mai simte legat politicește partidul național de punctele enunțate la Alba-Iulia sau le reneagă ca pe o slăbiciune săvârșită într'un moment de entuziasm prea generos? Această unică a noastră curiozitate a rămas satisfăcută. Dl Iuliu Maniu s'a mărginit să declare că nu l-a cercetat nici când intenția de a acorda autonomia națională maghiarilor și germanilor din Ardeal și Banat, că s'a chibzuit într'adevăr trei zile și trei nopți*) dacă face sau nu să ia o asemenea îndrăzneală hotărâre, dar că *nu acesta* este înțelesul „deplinei libertăți naționale pe seama fiecărui popor conlocuitor”. Nici o lămurire, cu alte cuvinte. Textul hotărârilor dela Alba-Iulia îl putem tălmăci și singuri, fără spovedaniile autorului lor. Înțelesul lui e categoric. Altceva voiam să știm. Și nu știm nimic. Politica partidului național față de minorități rămâne încă o taină. Promisiunile sale, peste cari trece ușor, făcându-se că nu le bagă de seamă, au fost uitate. Altceva nou, nu se vede. Trebuie să așteptăm. Doctrina dlui Iuliu Maniu, și în această privință, n'a ieșit încă din găoace... Poate ne va lămuri a doua conferință. Dar data ei nu se poate prevedea de pe acum. Nu suntem astrologi.

* * *

Am urmărit totuș cum se ridică pe orizontul preocupărilor noastre publice o altă atitudine față de problema minorităților. Aceea a guvernului actual. Scrisesem la început: o altă concepție. Am șters repede acest nepotrivit cuvânt. Nu se poate vorbi despre așa ceva. L'am înlocuit apoi cu: o altă înțelegere. Expresia era și mai nepotrivită. Am șters din nou. Și nu sunt mulțumit nici cu vorbele: o altă atitudine. Căci e vorba de mai multe...

Ne aducem aminte de cea dintâi. Incepe cu refrenul pactului dela Ciucea. Gazetele partidului liberal au deschis un foc viu și susținut împotriva d-lui Octavian Goga, aruncându-i greaua acuzare de a-și fi trădat (nici mai mult nici mai puțin) propriile sale credințe.

---

*) Cetitorul să nu creadă că aceasta e glumă a noastră. N'a intervenit aici nici un fel de zeflemea. Așa a declarat textual dl Iuliu Maniu: trei zile și trei nopți!

Faptul de a fi primit să stea de vorbă cu reprezentanții partidului maghiar din Ardeal, la care împrejurare se adauga bănuiala grozavă că s'ar fi găsit o platformă de înțelegere, constituia pentru cărmuitorii dela București, prea puțin familiarizați cu stăr-le de lucruri din noile provincii, o adevărată crimă împotriva intereselor țării. Dl Gh. Tătărescu, subsecretarul ministerului de Interne pentru chestiile privitoare la minorități și reprezentantul guvernului de astăzi față de acestea, într-una din numeroasele sale călătorii de studiu întreprinse dincoace de Predeal s'a grăbit să declare că nu recunoaște partidul maghiar din România întregită și prin urmare, nu vrea să stea de vorbă cu reprezentanții lui. Declarația aceeași energică și intransigentă a fost întâmpinată cu un raport de aplauze în tabăra partidului liberal. Patriotismul român își găsisse însăfârșit purtătorul lui de cuvânt. Viitorul dela București și *Infrățirea* din Cluj s'au pornit să cânte cuvenitele osanale, ridicând din nou anatema lor îndignată împotriva oamenilor politici români cari aveau imprudentul curaj să rămână ceva mai aproape de realitate. A urmat deci o nouă avalanșă de apostrofe la adresa directorului *Țării Noastre*, care, într-o convorbire cu redactorul alarmat al unei foi ungurești, și-a îngăduit constatarea rudimentar de normală, că atâta vreme cât maghiarimea din Ardeal nu e reprezentată în mod public și evident decât de partidul maghiar, a nu ține seamă de conducătorii acestuia însemnează a face, ca și guvernele din Budapesta de altă dată, o politică de struț. Și n'avem nici un motiv să imităm, dela București, rețetele cu cari lucră odinioară răposatul conte Tisza.

Ar fi fost, și aceasta, o concepție. Brutală și inutilă, dar ar fi fost una. Dl Gh. Tătărescu, specialistul în minorități al partidului liberal, a schimbat însă repede macazul. Luând trenul spre Vârciorova, și oprindu-se tocmai la Lugoj (tot într-una din călătoriile de studiu pe care le-a întreprins dincoace de vechia graniță) dl Gh. Tătărescu s'a întâlnit cu dl Jakabffy, unul din vicepreședinții partidului maghiar, căruia i-a lămurit, — ca să știe omul ce să creadă, — că guvernul actual nu se gândește să nege dreptul de existență a partidului maghiar și că membrii săi (adică dl Gh. Tătărescu) sunt dispuși să converseze cu fruntașii maghiari, dacă aceștia vor fi schimbați. Partidul liberal, socotind că în fruntea poporului maghiar din Ardeal nu se găsesc adevărații exponenți ai acestuia, ci acolo s'au instalat reprezentanții reacționarismului, dorea o prefacere radicală în structura partidului maghiar și cerea concetățenilor noștri să-și alunge pe actualii săi conducători.

Era, încă odată, o altă atitudine, dar era o atitudine. În sala Colegiului unitar din Cluj s'a întrunit imediat comitetul executiv al partidului maghiar, a examinat cu atenție propunerea dlui Gh. Tătărescu, a desbătut asupra ei cu oarecare fierbere, discutările au stârnit chiar unele divergențe de opinii, dar rezultatul final a fost un eșec total al intervenției ministeriale. Partidul maghiar nu și-a modificat structura, nu și-a alungat conducătorii, și, neputând să respingă propunerile ce i-se făceau dintr'un loc atât de înalt, a ales din sânul său o delegație care să trateze cu guvernul dela București. Din această de-

delegație, firește, fac parte tocmai aceia a căror înlăturare o cerea imperios dl Gh. Tătărescu.

În fața acestei întorsături a lucrurilor, care pune pe debutantul subsecretar dela Interne într'o situație cam ridicolă, ne așteptam ca povestea să se termine, și eram convingși că binevoitoarele sforțări ale partidului liberal de a găsi o platformă în chestiunea minorităților vor lua astfel sfârșit. Ne-am înșelat. Căci ne-a fost rezervată și a treia atitudine, despre care nici bănuială n'aveam. Aceeaș *Infrățire* care spumega deunăzi în fața convorbirilor dela Ciucea publică acum un interview călduros cu contele Ugron, magnatul cu care în ajun nu se putea conversa, și-și arată convingerea că tratativele între delegația partidului maghiar și dl Gh. Tătărescu vor fi încununată de succes.

Ne permitem să credem tocmai contrarul. Nu pentru că dl Gh. Tătărescu, reîntorcându-se cu vagonul ministerial la prima sa atitudine ar refuza să primească pe dnii Bernardy, Zima, Fülöp, Teleky și Zagony. Dar tocmai pentru că zig-zagul realizat față de o problemă publică atât de importantă ne dă măsura competenței și priceperii care călăuzesc pașii guvernamentali pe aceste tărâmuri neexplorate. Noi nu suntem înarmați cu nici un fel de ascuțiș polemic față de dl Gh. Tătărescu. În cercurile diriguitoare ale partidului poporului a fost socotit totdeauna ca un tânăr valoros, dovadă stă împrejurarea că în alegerile din 1920, când dl Gh. Tătărescu n'a reușit să pătrundă în Parlament acasă la domnia-sa în județul Gorj, partidul poporului l-a poștit în Ardeal și i-a susținut candidatura la Zalău, alegându-l acolo deputat. Această împrejurare, care l-a făcut pe dl Gh. Tătărescu să ia contactul cu Sălajul, n'a avut însă darul miraculos de a-i improviza o competență într'o problemă pe care, după propria sa mărturisire, abia acum o cercetează înăiaioară. A governa, nu pare să fie un exercițiu atât de simplu. Vechea credință, că odată cu slujba Dumnezeu dă celui care o deține și pregătirea de-a o îndeplini cu cinste, nu se mai confirmă. Și dl Gh. Tătărescu se apropie de treburile publice ale Ardealului cu aceiași sorți de izbândă, cu care dl Ladislau Zombory, de pildă, ar prezida gospodăria prefecturii dela Târgu-Jiu...

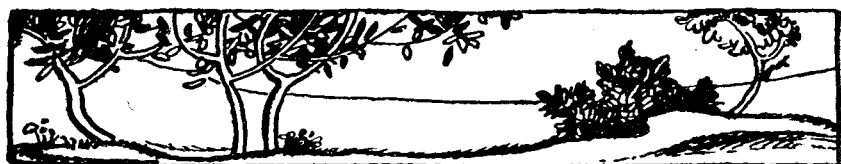
* * *

Aceasta este poziția celorlalte partide față de minoritățile din România. Partidul național reprezintă mai presus de orice o teamă mortală de precizări. Partidul liberal, cu miniștrii săi călători, are o politică despre care se poate spune că e și ea călătoare.

Față de două nebuloase, noi reprezentăm calea de mijloc, a realităților. Problema minorităților nu se poate tăgădui. Ea trebuie deci rezolvată sub unghiul intereselor superioare ale *unității statului*, care trebuie recunoscută de *toți*, și cu examinarea precisă a *revendicărilor realizabile* pe seama concetățenilor de altă limbă și confesiune. O adaptare la noile hotare, pe deoparte, un limpede program de libertăți pe de altă parte. Iată care a fost baza convorbirilor dela Ciucea.

Viitorul apropiat va arăta dacă au trădat ceva cei cari le-au inițiat și le-au dus la bun sfârșit.

ALEXANDRU HODOȘ

Cu ochii spre cer...

Acum vreo două săptămâni, o informație autentică a ministerului de Agricultură dădea de veste publicului dela noi că peste 90 la sută din suprafața cultivabilă a țării a fost răscolită și semănată de mâna țaranului român. În rostogolirea vulgară a intrigilor și combinațiilor politice, către cari se îndreaptă mai ales atenția concetățenilor noștri, cași cum de aici ar veni toată mântuirea, faptul n'a fost comentat prea stăruitor. Cel mult, vreun iremediabil optimist s'a încumetat să tragă, ici-colo, o concluzie favorabilă pentru ridicarea valutei. Și cu toate acestea, câte perspective nu se pot desfășura!

O mare teamă bântuia acum câțiva ani printre unii economiști români, cu privire la rezultatele practice ale reformei agrare. Improprrietărirea țaranilor, se zicea, a fost o necesitate politică în fața căreia toți ne-am supus. Un act de dreptate socială, care trebuia îndeplinit pentru a ne feri de anumite zguduirii neplăcute. Umbra unui nou 1907 plana deasupra acestor generoși sclavi ai realității. Dar, adăugau ei în acelaș timp, desființarea marelui proprietăți și întemeierea unui nou regim în distribuirea pământului vor produce o desorganizare totală a producției, vor scădea până la anihilare puterea noastră de export și în locul bogatelor holde de-altădată, câmpul va rămânea părăginit și uscat. — „Țăranul român e leneș!“ exclama cu convingere orice stâlp inutil al cafenelei bucureștene, în cursul interminabilelor discuții cari umpleau golul plictisitor al după-amiezilor fără ocupație. — „Țăranul român e bețiv!“ perora obișnuitul bodegelor cu aperitive, în fața celui de-al cincisprezecelea pelin cu sifon. Prin urmare, dela țăranul român nu se poate aștepta nimic. I-am aruncat un lot de câteva hectare, pentru că nu se putea altfel, dar situația României ca țară producătoare de grâne e definitiv compromisă.

Munca țărănească s'a însărcinat să desmintă și această legendă. Din an în an plugurile au răscolit brazde tot mai multe, gestul larg al semănătorului a fecundat duhul aburit al ogoarelor, și secerișul a fost tot mai îmbelșugat. Admirabilele însușiri ale poporului românesc ne-au arătat încă odată ce putem să așteptăm dela râvna lui. Cu cât crește ziua, în vară, cu atât crește și voinicia brațelor lui, cași cum tot avântul de viață care-i clocotește în vine svăcnește în înfrățirea cu

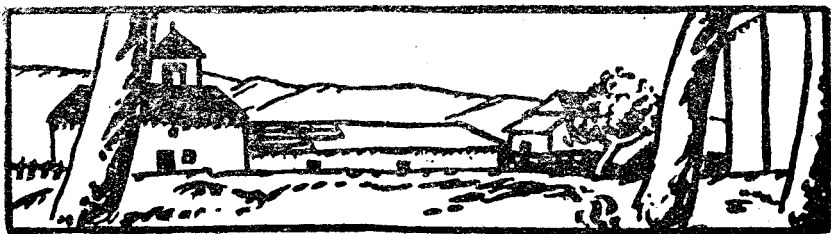
razele soarelui. Și acum, când glia a fost răsturnată, când micul strop de aur odihnește în culcușul lui de humă, ochii plugarului se îndreaptă spre cer așteptând binecuvântata ploaie. În gestul acesta e tălmăcit tot rostul sufletului său, în permanent contact cu misterioasa putere a firei. De aici se nasc și copilăroasele lui superstiții, dar tot de aici înflorește binecuvântatul misticism care-l copleșește, purtând prin conștiința cercetată de întrebări un val rodnic de credință și de respect în fața marelui Necunoscut...

Luăți în vârtelul repede al vieții moderne, porniți prea repede pe povârnișul occidentalizării, amăgiți de orizonturile unei renașteri industriale, în fierberea unor orașe care nu sunt ale noastre, am uitat prea curând și prea cu totul adevăratul reazim al dezvoltării noastre normale. Am uitat că suntem un popor de agricultori și că numai de-acolo, din rodul lanurilor cu spice pline aven de așteptat întărirea noastră. Până și baza de operație pentru cucerirea orașelor e tot în lumea cămășilor albe, de unde așteptăm să răsară prisosuri de energie creatoare, rostogolite asupra întregii țări.

Pentru a pune în valoare această energie, s'a făcut însă prea puțin până astăzi. Politica noastră economică nu s'a îndreptat încă spre alvia ei normală de ocrotire a principalului factor de producție. Dimpotrivă, după cum au arătat alții pe larg în paginile acestei reviste, printr'o tendință de comprimare a prețurilor, prin greutăți așezate în fața exportului, s'au depus toate silințele ca truda muncitorului de pământ să nu găsească răsplata la care ar avea dreptul. Această greșită înțelegere a rosturilor noastre de gospodărie națională trebuie să înceteze.

Brazdele adâncite pretutindeni, încrezătoarele priviri aruncate spre cer, obștescul elan de muncă, toate la un loc vorbesc despre ceea ce putem cere dela propria noastră vrednicie, dacă ne pricepem s'o prețuim cum se cuvine.

ION BALINT

Partidul național în Basarabia

— Scrisoare de peste Prut —

Partidul național din Basarabia și-a înlesnit aici, dela început, o atât de șubredă înjghebare, încât ar fi fost de prisos să facem cunoscut vitrega lui zămislire. Și mi-aș economisi vremea nepomenindu-l, dacă o informație din oficioasa și muribunda *România* nu m'ar fi intrigat. Cei o sută, la care s'au mai adăugat și apendicele takist, au ținut o „grandioasă“ întrunire la Dacia. Sala fiind mică față de numărul delegaților, s'au ținut — spune presa cea cu ruble în coadă — în același timp un șir întreg de întruniri la cari aleasa oratorie a dlui Cicio Pop s'a brodat pe stilistica înramată a părintelui Man. A doua zi „*România*“ a început să publice delegațiile din țară și numele participanților. Cum nu mă așteptam, s'a anunțat și participarea celor nouă județe din Basarabia. Și dela început m'am trezit cu întrebarea: Cum, este partid național în Basarabia? Curiozitatea m'a silit zilnic să cheltuesc câțiva zeci de lei cumpărând zilnic oficiosul bucureștean în care, pe coloane, întregi, se înșira nume după nume, adușii fosilelor politice trecute în fruntea delegațiilor provinciale. S'au publicat câteva zile județele de peste Prut, apoi lungă și desigur fictiva înșiruire a gălățenilor și botoșenilor a înmormântat revenirea la participanții basarabeni. Cele nouă județe basarabene au rămas cu umila lor enumerare din cele câteva zile în care s'a scurs cortegiul treziților politicieni cari, cu conservatorească lor vlagă îmbătrânită, dau astăzi aspecte de virilitate politică dlui Maniu.

Trăim în Basarabia și de existența unui partid național în județele componente n'am auzit. Din sărăcia de oameni dela noi, oricât s'ar căzni cei o sută, n'ar putea găsi elemente de atras. Despre aceasta s'au convins curierii dlui Maniu cari au vizitat politicește, în câteva rânduri, Chișinăul.

O privire asupra zbuciumului naționalilor ardeleni, la noi, o găsesc necesară pentru lămurirea celor cari nu cunosc viesparul nostru politic.

A trecut peste un an de când dl Ion Pelivan, fostul ministru de justiție interimat tot timpul de domnul din Chelmac, s'a despărțit,

certat, de dl Inuleț, după ce se alesese pe lista guvernamentală a acestuia. Prin declarația citită în Cameră d. Pelivan arată că e urmat de un însemnat număr de parlamentari basarabeni. Cu deprinderi vânătoarești învățate dela comătrul său dl Vaida-Voeved, d. Pelivan sta la pândă în adăpostul faimoasei titlaturi regionaliste de: șef al partidului țărănesc *basarabean*. Ciclopica d sale privire cerceta evoluția și perspectivele celorlalte partide gata oricând, ca un veritabil cercetași, să-și vândă semnatarii declarației de ruptură inculețistă. Ar fi revenit la țărăniștii d. Halippa dacă vanitatea de șef nu l'ar fi oprit sau la „averescani“ dacă partidul poporului cunoscându-i însemnătatea nu i-ar fi diminuat aspirațiile. Și d. Pelivan ar fi stat multă vreme într'o contemplativă beatitudine, dacă nu l'ar fi trezit svârcolirile fostului ministru de 17 zile D. Bogoș, personaj cunoscut doar prin însemnătatea ce i-a creat-o un număr fruntaș dintr'un vîngălac de lichele de cari partidul poporului s'a despoșnițat la vreme. D. Bogoș adunând câțiva basarabeni autohtoni (dl Cogan, Bernstein, Königschatz etc. etc.) a întocmit un comitet „național“ și proclamându-se șef a alergat cu „organizația“ în proșap propoșind la clubul dela Majestic a celor „o sută“. Entuziasmat, dl Maniu i-a dat benedicțiunea întăritoare, mai ales că dl Bogoș era întovărășit de-un ardelean sadea, un simpatic avocat pripășit în Basarabia dela unire, dl dr. Negoescu.

S'a gândit atunci dl Pelivan, ca fost ministru în guvernul Vaida și cumătru cu fostul premier, că lui i s'ar cuveni șefia partidului național și plecând la București, s'a înapoiat cu o benedicțiune din partea cumătrului. La Chișinău însă dl Pelivan s'a văzut părăsit de deputații pe care își proptea șefia și 'n desiluzia ce-l cuprinse, nu-i mai rămase de cât să lupte împotriva dlui Bogos. A urmat conyoitul de fruntași naționali veniți la Chișinău spre împăcarea șefilor: când dl Mihail Popovici, când părintele Man, când dl Sever Dan, când iarăș cel dela început... Gurele slobode au anunțat că împăcarea s'a făcut, că dl Pelivan a fost uns șef și de dl Maniu și de cumătru și că s'a mai achiziționat o nouă forță: dl Teofil Iancu, cunoscut sub numele unei vechi efegii moldovenești.

* * *

M'am întins prea mult asupra ex'istenței partidului național în Basarabia, când însemnătatea lui nu depășește barierele Chișinăului. Inchei scrisul meu cu făgăduiala ce-o dau comitetului de-o sută: mă abonez pe-un an la *România* și-mi abonez și nevasta, și familia ei și familia mea dacă se vor publica delegațiile celor nouă județe basarabene cari au participat la întrunirea din București.

D. IOV

Un semnal de alarmă

Miercurea trecută, pela ora 1 și jumătate după amiază, trecătorii copleșiți de căldură de pe străzile prăfuite ale Capitalei au fost treziți din liniștita lor toropeală de izbucnirile unor formidabile explozii apropiate. În mijlocul generalei consternări, blazații noștri bucureșteni au resimțit senzațiile unui uriaș bombardament de război. Vestea s'a lățit repede și toată lumea a aflat îngrijorată adevărul. Ardea depozitul central de munițiuni al armatei. Timp de câteva ceasuri schijele obuzelor explodate au căzut ca o grindină înspăimântătoare pe o rază de un kilometru, și aproape zece mii de oameni din cartierul Cotrocenilor și-au părăsit casele refugiiindu-se pe câmp, într'o neorânduială și o groază, care-ți dădeau impresiunea vastă și întristătoare a unui veritabil cataclism deslănțuit asupra acestui pașnic colț de oraș.

Intinderea precisă a dezastrului nu e cunoscută nici acum. În afară de stricăciunile suferite de nenumărate clădiri până în centrul Bucureștilor, în afară de multele vieți omenești secerate de obuzele cari au sărit în aer, lumea îngrijorată nu cunoaște paguba pe care o încearcă armata, pagubă care, mărturisind realitatea, echivalează cu o bătălie p'erdută. Firește, explicațiunile d-lui ministru de Război date a doua zi înaintea Camerei au încercat să fie liniștitoare. Pierderea e serioasă, dar de aici și până la desorganizarea apărării naționale este o distanță ca dela cer la pământ. Avem atâtea muniții încât putem să facem o pânză de jur împrejurul granițelor noastre. Și dacă s'ar isprăvi munițiile, să nu se uite că mai avem milioanele de baionete și că atunci când și acestea n'ar mai fi, soldatului român îi rămâne pumnul lui vânjos.

Consolarea pe care ne-o adresează d-l general Mărdărescu ține de literatură. Vorbele, chiar când sunt frumoase, nu alcătuiesc cea mai bună asigurare din partea unui militar. Acestea răsună trist [ca un epitaforic de-asupra ruinelor dela Cotroceni... Nu ne trece prin minte să vorbim despre desorganizarea apărării noastre naționale. Ne place să credem că mai avem încă destule obuze. Nimic nu înlătură însă dureroasele învățăminte pe cari suntem siliți să le căutăm printre dărâmături. Pentru că, ori câtă în-

credere am avea în pumnul vânjos al soldatului român, și ori cât l-am cinsti, să ni se dea voie să preferăm mai degrabă acest pumn înarmat, decât gol...

Mai mult decât atât nu ni se spune. Cifrele nu se pot comunica în public, întrucât ele sunt în legătură cu secretul pregătirii militare. Nu trebuie să se știe cu cât au slăbit forțele noastre de luptă. Cauzele nenorocirii, pe de altă parte, nu se cunosc. Neglijență? Fatalitate? Un atentat? Rămâne să le dovedească ancheta, dacă se vor mai putea descoperi urmele.

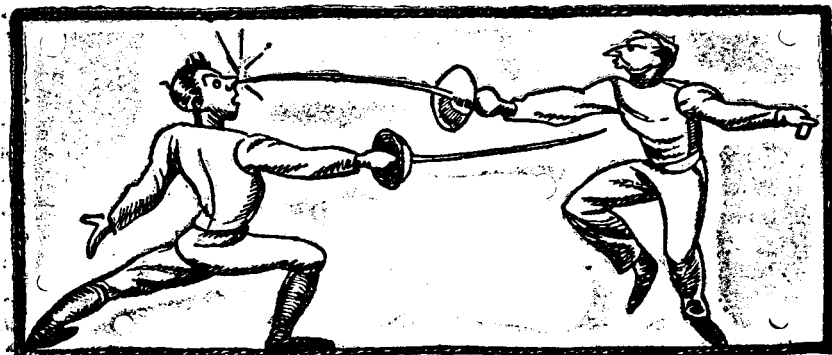
Să ne mulțumim, prin urmare, cu concluziile. Specialiștii s'au dumirit însfârșit, după lecția tragică pe care o suferim, asupra multor lucruri foarte simple. S'a descoperit astfel, de pildă, că așezarea unor atât de mari cantități de muniții în apropierea Capitalei constituie o îndoită imprudență, — și pentru siguranța orașului și pentru buna pază a depozitului, — și că o asemenea prețioasă acumulare de proiectile ar fi trebuit adăpostită în plin câmp. Și s'au mai gândit, unii, încă la ceva. La zecile de mii de streini cari mișună nesupărați de nimeni în mijlocul și pela marginile Bucureștilor; la miile de lucrători scurși de pretutindeni, dintre cari foarte mulți sunt întrebuințați în atelierele armatei; la primejdia permanentă pe care o reprezintă această invazie de imigranți atât de puțin controlați, din mijlocul cărora foarte ușor s'ar putea întinde mâna criminală destinată să semene dezastru și să se subțieze mijloacele noastre de luptă.

A fost uriașa explozie dela Cotroceni un semnal de alarmă destul de puternic? Zgomotul lui ar fi în stare să desfunde și urechile cele mai vătuite. E un deșteptător care ar putea să trezească și pe cei mai adormiți.

Noi nu anticipăm asupra originii nenorocirii. Fatalitatea s'a îndreptat de multe ori împotriva noastră. Neglijența n'ar stârni nici ea mirarea nimănui într'o vreme când simțul datoriei îndeplinite conștiincios a scăzut la mulți într'un chip îngrijitor. Ar putea să fie însă la mijloc și „mâna criminală“. Nu ni se pare această presupunere deloc absurdă. Și atunci, unde să căutăm pe atentator? Printre noi, românii? Nimeni n'are dreptul să bănuiască această monstruoșitate, când toate orașele noastre gem de oașpeți nepoftiți și de călători de pripas, fără hârtii în regulă, cu gânduri și cu planuri necunoscute.

E încă una din fețele aceleiaș chestiuni, pe care nu odată a ridicat-o revista aceasta. Incendiul recent aruncă asupra ei o funebră lumină de crepuscul...

MOISE NICOARĂ

GAZETA RIMATĂ

Fuziunea național-țărănească

*Cu Albert Honigman ca naș
Și Rozenthal ca pețitoare,
S'a încheiat ieri la oraș
O căsnicie 'nșelătoare.
Maniu rebelul nost' holtei,
Și-a agățat la frac beteală
Iar Mihalache, subț un teiu,
Și-a pus cămașa nupțială.
Felicitări mereu sosesc,
Căci totul astăzi în Ardeal
E național și țărănesc,
E țărănesc și național!*

*O horă groaznică s'a'ncins
In strada Sărindar la vale
Și popa Man, la țafaprins
Inchină 'ntr'una la pocale.
Sa prins cu Fagure la joc,
Nedelea vine și el după,
Se strâng în brațe cu mult foc
Și cu evlavie se pupă...
Căci azi când toți se 'nveselesc,
Chiar Fagure, în acest bal,
E național și țărănesc,
E țărănesc și național...*

Ciocoi toți la rândul lor,
Blagoslovind în cor unirea
Bench:tuiesc, dela Obor
Și până sus în Dealul Spirea,
La Cantacuzino'n palat
Beau electorii săi de viță
Și pe sofale instalat
Inchină Goldiș cu Chiriță...
Obstacolele se topesc,
Și chiar Nababul, dus de val,
E național și țărănesc,
E țărănesc și național.

Aprins la față ca un rac
Cu redingota deranjată
Sosește Csicsó din Chelmac
Unde țărani vor să-l bată...
Dar iată, totul s'a sfârșit,
Și se va liniști poporul,
Nu va mai fi nemulțumit,
Amenințându-l cu toporul..
Căci simpatii-le sporesc,
Și Csicsó chiar, de-acum (halal!)
E național și țărănesc
E țărănesc și național!

Dar nicăeri când te gândești
Nu e petrecere mai francă
Ca 'n pimniță la București,
La domnul Aristid, la bancă...
Voivodul Vaida e'n delir,
Și-abia își 'stâmpără beția,
Voios se bate pe chimir
Fiindcă-a'nvins democrația:
— „Decând v'am spus-o eu, gândesc,
„Că Blank, omul genial,
„E național și țărănesc,
„E țărănesc și național“...

KALMAN BLUMENBERG-BLUMENBLATT
fost țărănist, azi național

INSEMNAȚI

Nouii colaboratori. Revista *Țara Noastră* se găsește în situația plăcută de a anunța o creștere îmbucurătoare întâmplată în rândurile colaboratorilor săi. Incepând cu numărul viitor, paginile acestea vor adăposti scrisul statornic al unora dintre cei mai valoroși publiciști din tânăra generație: d. Nichifor Crainic, Cezar Petrescu, Vintilă Russu-Șirianu, Al. O. Teodoreanu și M. Ivanov.

Socotim că cetitorii noștri ne vor fi pe deplin recunoscători pentru acești noui tovarăși de credință, reușiți în jurul aceleiași idei, în jurul ideii naționale, căci ei mărturisesc aceeași încredere în puterea creatoare de cultură a sufletului românesc.

O nouă teorie. Într'un prim-articol publicat la *Neamul românesc*, lansând un fel de îndreptar în privința situației politice, d. Nicolae Iorga înjghebează în câteva rânduri o nouă teorie politică potrivit căreia un partid politic n'are nevoie de partizani pentru a revendica puterea. Șeful noului partid naționalist al poporului profesează dintr'odată față de sufragiile mulțimei un dispreț cu care nu ne obișnuise repetata sa mărturisire democratică de până acum. Cu tot respectul, deci, fără să avem aerul de a insulta și fără să răscolim îndrăsnește accente

pamfletare, ne vom îngădui să amintim că teoria aceasta grozav aduce cu aceea a d-lui C. Argetoianu despre „masele amorfe”, pusă în circulație tot cu prilejul unei profesii de credință politică făcută în public. Proaspăta tovarășie își face efectul mai curând decât ne-am fi așteptat...

În acelaș articol, dl N. Iorga mai alipește însă un supliment de demonstrație, arătând că e de ajuns pentru un asemenea partid fără partizani, să prezideze alegerile (cu mijloace îndejă ajuns de cunoscute) pentru ca nici capul să nu-l doară în ceea privește rezultatul lor. Și acest adaos de teorie se înrudește de aproape cu preacunoscutul sistem al pumnului, al cărui autor e tot d. C. Argetoianu. Nu ducem comparația noastră mai departe de pumn, căci, ne e tare teamă, am putea redeștepta amintiri neplăcute asupra duioasei fuziuni... Punem punct.

La Cluj e liniște? Dintr'un reportaj publicat în coloanele *Adevărului* aflăm însăfârșit și noi ce se petrece în orașul în care trăim; tot slujesc la ceva și gazetele independente... Tabloul care se desfășoară înaintea noastră e foarte impresionant. La Cluj, domnilor, nu e liniște! Agitatori antisemiți circulă cu băte în grupuri compacte, prin cafenele,

restaurante, și grădini și dacă descopere printre consumatori un cetățean care pare să fie evreu, tabără asupra lui, cu pumnii sau bastoanele și sfârșesc prin a-l arunca în lacul din parcul orașului. (Brr! e grozav...) Sergenții de stradă stau impasibili în fața acestor atențate, prefectul poliției nu zice nimic (fiindu-i frică să nu fie ucis) iar noul comandand, dl general Pop se mărginește să promită că va fi liniște. Dar la Cluj nu mai e liniște...

Acestea sunt, probabil, informațiile dlui Leonard Paukerow, cunoscutul ziarist volajor, a cărui frică personală, cu totul neintemeiată de vreme ce nu i s'a întâmplat niciodată nimic, ridică în mîntea cetitorilor dela Buhuși o fioroasă atmosferă de teroare. În realitate, nu se petrece nimic. Sunt martori cei o sută de mii de pașnici locuitori ai Clujului, cari circulă, se plimbă (chiar pe străzi mai discrete) fără să fie molestați, bătuți, sau aruncați în parcul orașului, de pe o nouă Punte a suspinelor.

Dar, cum s'ar putea s'voni la Filadelfia despre masacrele din România, și cum ar mai cere rudefe din Galiția, Ligei națiunilor, să li se predea spre înmormântare cadavrele victimelor, dacă bunii noștri gazetari români, îndrumători ai spiritului public înăuntrul țării și apărătorii reputației noastre peste graniță, n'ar ticlui din când în când câte-un asemenea basm, fără nume proprii, despre terorizarea populației evreiești? Ce Dumnezeu, propaganda în străinătate nu se întreține cu una cu două...

Unificarea limbii. În urma unei propuneri a dlui Ion Bianu, bibliotecarul „Academiei române“, acest înalt așezământ de cultură a luat în cercetare chestiunea unificării limbii din cărțile noastre bisericești.

Pomeneam altădată despre mult aș-

teptata traducere definitivă a Bibliei românești, care, fiind încredințată unor scriitori, ar putea reprezenta o operă de adevărată fixare a limbii literare. Se pare că și până acolo mai avem câte ceva de făcut. În textele cari sunt întrebunțate de preoțimea noastră în rugăciunile obișnuite au rămas până astăzi deosebiri supărătoare, martore ale influențelor de natură deosebită pe care le-am avut de suportat, dela biserica răsăriteană pe deoparte, dela cea apuseană, pe de alta. Reunirea tuturor Românilor în cuprinsul aceloraș hotare și îndrumarea năzuințelor noastre culturale pe acelaș făgaș ne-ar îndreptăți să înlăturăm mai întâi diferențierile rămase în practica celor sufletești.

Inițiativa dlui Ion Bianu e, prin urmare, bine venită și așteptăm ca ea să-și dea roadele în sânul conducătorilor ecleziaști.

Procesul Moța. N'am văzut în gazetele dela București, nici măcar în cele cari se indușează până și de soarta unor oaspeți mult mai puțin interesanți ai închisorilor noastre, un singur cuvânt în favoarea studentului Ion I. Moța. Fapta acestuia e știută. El singur a recunoscut-o cu o tărie de caracter puțin obișnuită. Imprejurările au fost bine fixate. Instrucția s'a terminat. Totuș, procesul care trebuia să se desfășoare dinaintea Curței cu jurați încă din sesiunea trecută, nu vine la rând. Moța stă mai departe în prevenție, la Văcărești, și nimeni nu se gândește să-l aducă înaintea judecării.

Se așteaptă guvernul actual la o nouă achitare? Îi e teamă să nu se repete cazul cu maiorul Băgulescu? Acesta nu e, în niciun caz, motiv de călcare a legilor. Dreptatea nu se poate opri pe drum cu șicane mărunte și cu amănări meșteșugite.

Prea multă enervare! Dl Nicolae Iorga, a cărui gazetă a pierdut de vre-o zece zile orice veleitate culturală, rămânând definitiv în raza strâmtă a cancanurilor politice cotidiene, se arată dela o vreme a fi neobișnuit de enervat. Origina acestei stări de spirit, ca totdeauna, ne este necunoscu ă. Dar, pentru că avem și noi partea noastră din supărarea directorului *Neamului Românesc*, înregistrăm evenimentul și-i brodăm cuvenitele comentarii. Amintim, deci, că de când dl N. Iorga pomenea în mod jenant de elogios despre *Tara Noastră* și până acum, când o tratează cu necaz drept pamflet, nu s'a schimbat nimic nici în tonul, nici în atitudinea, nici în convingerile noastre. Dacă dl N. Iorga o fi altul, noi suntem aceiași.. Așa stând lucrurile, nu vom da ordin la administrație să nu se mai trimeată dlui N. Iorga exemplarul gratuit la care am crezut că do nnia-sa are tot dreptul. Adresantul n'are decât să nu ne citească slova. Pentru ce amenințarea de a refuza gestul de firească politețe pe care-l facem astfel?

Mai este, apoi, încă ceva. Dl N. Iorga invoacă dela o vreme, cu o oarecate melancolie, bătrânețele sale. Noi credem că o face prea de timpuriu. În orice caz, impresionabilitatea pe care o dovedește este apanajul unei vârste mult mai fragede. Și, pentru a pune o concluzie acestor scurte constatări, anunțăm că seninătatea noastră crește totdeauna în raport direct cu enervarea celor cari se supără pe noi...

Costă scump! Ziarul *Patria*, încercând să răspundă articolului nostru din numărul trecut al *Țării Noastre*, în loc să riposteze măcar un cuvințel cu privire la tălmăcirea bilanțului ei dezastruos, se hotărăște să devină agresivă și să ne pună, ea nouă, întrebări. E o atitudine care n'o prinde și care a dat greș totdeauna. Așa de pildă,

Patria ne provoacă să ne publicăm și noi bilanțul, uitând că *Tara Noastră* nu e o societate pe acțiuni, și repetând basmul idiot al confratelui său Albert Honigman e de părere că revista aceasta se tipărește din fonduri inavuabile. Și pentru că sunt inavuabile, nici *Patria* nu știe să spună nimic despre ele.

Ce să mai întindem discuția zadarnic? Am arătat cu cifre falimentul iremediabil al gazetei din Cluj a partidului național, și realitatea cifrelor, de obicei e o operație dureroasă. Cât privește răspunsul adresat nouă, el ne silește să mai examinăm încă odată activele și pasivele *Tipografie Naționale*, pentru a constata cât costă redacția *Patriei*. E o sumă respectabilă: 500 mii lei pe an! Cu un preț atât de ridicat te rog să ne crezi, domnule Maniu, ai putea să găsești redactori mai buni...

„România“ în două pagini. Copilul partidului național, la nașterea căruia prin sistem de pertractări, anunțuri la mica publicitate, tobe, propagandă, jeli-turi, și altele, mamele-apostoli au adunat cu mare caznă 139 de moașe reprezentate de cei 11 agramați cari cu toții și pe rând își revendicau titlul de director, de cei 28 prim-redactori având în zilele de post delegație de subdirectori și cei 100 (a nu se confunda cu „comitetul de o sută“) de redactori, reporteri, cronicari juridici, economici, artistici, dramatici, literari, financiari, politici, etc. etc., — a rămas totuși cu partea ce se taie la noi născuți, netăiată.

Deci, prezidentul, după o lungă pertractare cu el însuși, a oftat adânc, a chemat pe o rudă de aproape să-i șteargă ochii înlăcrimați, și a decis să ia măsuri grave în consecință. A convocat consiliul moașelor hotărând în unanimitate vitala operațiune.

Numai că cele câteva moașe ce-și cunoșteam meseria și cari se rătăciseră pe acolo, fusese de mult îndepărtate ca un iminent pericol. Astfel cele rămase au purces la operație înarmate cu atât de desăvârși cunoștințe anatomice, încât au confundat partea ce se retează la noii născuți, cu însuși trupul copilului. Și catastrofa s'a întâmplat, l'au tăiat în două: *România* apare în două pagini.

Aceasta însă e o versiune științifică. Unii spun că cea sentimentală e adevărată, și anune că d. Maniu, părinte duios, milos și îngrozit și-a adus aminte de sasal care tăia coada câinelui bucăjică cu bucăjică pentru ca animalul să sufere mai puțin. Așadar, sprijinit pe acest exemplu (d. sa suferă de invaliditate motrice și nu poate lua inițiativa singur) d. prezident a hotărât imitarea lui. Și astfel *România* — coșta câinelului partidului național, — se taie în rate...

Două scriitori români E aproape înduioșătoare paralela pe care redactorii umanitariști dela *Omul Liber* o stabilesc între opera literară a dlui Octavian Goga și scrierile financiare ale dlui Aristide Blank. Indrăzneții revoluționari, cu mărturisite convingeri socialiste, nu gustă de loc ideile din poezia dlui Octavian Goga. Nu le-a plăcut nici odată țărănismul, au detestat dela început opincile lui badea Gheorghe și ironizează și acum presupusul martiraj, astăzi încheiat, al iobăgiilor ardeleni. Dl Octavian Goga, prin urmare, cu rugăciunea sa către Domnul :

- „Dă-mi tot amarul, toată truda,
- „Atâtor doruri fără leacuri,
- „Dă mi viitorul în care urlă
- „Și gem robii de veacuri“...

nu poate fi pe placul unor îndărăjiți apărători ai proletaristului, ca cei dela *Omul Liber*. În schimb, ce ad-

mirație au aceștia pentru dl Aristide Blank, incontestabilul capitalist, și cu ce delicioase adjective îl tâlmăcesc! Dl Aristide Blank e neastâmpărat, e cult, e luminos, e competent, e un devotat al binelui și al frumosului, un subiect nimerit pentru un mic poem în proză. E pen'ru prima oară, desigur, când un socialist, repudiind accentele de înțelegere față de cei obișniți din opera unui scriitor al neamului său, își indoaie genunchii înaintea activității unui reprezentant tipic al așa zisei oligarhii financiare.

Viața noastră e plină de contraziceri. Nici n'ar mai trebui s'o spunem. Încrăstăm și această ciudățenie, în treacăt, pentruca să ilustrăm încă odată în ce stă convingerile unora. Există o flamură roșie care se apleacă, respectuosă, în fața bancherului și se agită enervată în fața autorului „Clăcașilor“. Am orice put. Pânza steagului acestuia provine din strada Lipscani...

Fuziunea național-țărănistă. Dacă ar fi să ne orientăm numai după informațiunile înjghebate pe malul lacului Cișmigiu de către patronii *Adevărului* și de către „șabășgo mii“ lor, n'am ști ce să mai credem în ceea ce privește contopirea dintre partidul național din Ardeal și cel țărănesc din vechiul Regat. Paukerovii din strada Sărindar anunțau deunăzi, cu litere cât pumnul, că mult așteptatul eveniment s'a îndeplinit, că el va fi anunțat peste două zile în Parlament prin glasul dlui Iuliu Maniu și că dela un capăt la celălalt al țării s'a pornit o însuflețire fără precedent. Dar așa zis, adică în decursul aceleiași săptămâni, dl Iacob Rozenblatt, de curând întors de pe Coasta de Azur, ne asigură din nou că „fuziunea e pe drum bun“ și că „ultimul buletin“ asupra tratativelor e cu totul favorabil. Iată, ar fi îndreptățit să spună cineva, o ciudată înțe-

legere politică, despre care se poate spune că e pe drum bun după ce s'a anunțat încheierea ei, și asupra căreia se mai tratează încă și după ce s'a făcut...

Noi am pierdut demult obiceiul de a lua în serios pe reporterii Lipscăniei gazetărești din Capitală. Ba ne-am asumat chiar însărcinarea de a lămurii și pe cetitorii noștri despre felul cum se țes grosolanele lor intrigi de fiecare zi. Prin urmare, nu credem și nu negăm nimic din ceea ce tipăresc rotativele *Adevărului*. Cel mult subliniem împrejurarea curioasă, că un act politic de o atare însemnătate apare în fața opiniei publice ca o soluție pusă la cale în redacțiile „anumitei prese” și că dl Nedelea își poate permite luxul de a se prezenta ca naș (prin unire împrejur) al cununiei dintre dnii Iuliu Maniu și Ion Mihaelache. În paginile acestei reviste am cercetat posibilitățile, încă de acum două săptămâni, pe amândouă fețele. Astăzi, s'ar zice într'adevăr că suntem înaintea unui fapt îndeplinit, pe care numai anumite socoteli de dedesubt îl mai țin subțire.

Urmările fuziunii național-țărăniste nu sunt greu de deslușit. Comitetul de-o sută intră în sfârșit la stăpân. După ce s'a bălăbănit pe la toate ușile, după

ce a crezut din nou că e în stare să se dispenseze de orice ajutor, jucând singur pe norocul cărții sale, după ce s'a încredințat că are nevoie de un reazăm serios dincolo de Predeală, partidul național s'a topit în fierberea agitației țărăniste, colorându-se cu o puternică nuanță de stânga și renunțând, firește, la burghezeasca sa socoteală de până acum. În ceea ce ne privește, noi avem satisfacția indirectă de a asista la triumful concepției pe care am manifestat-o cu privire la lichidarea partidelor regionale. După o întârziere de patru ani (ceea ce nici nu e mult avându-se în vedere temperamentul pacientului) dl Iuliu Maniu ne urmează exemplul alăturându-se unei organizații politice din vechiul Regat.

A ales bine, a ales rău, se va vedea. În orice caz, un lucru e sigur. Partidul național, dezorientat și inert, cuprinzând în sânul său curente cu totul deosebite, frământat de tendințe cari nu se armonizează totdeauna, va fi complet dominat de partidul țărănesc, care, cu toate greșurile sale, cu toate exagerările așezate în programul său, reprezintă o energie vie și o îndrăzneală obișnuită de a lupta în rânduri străne.

Buba s'a spart.

